

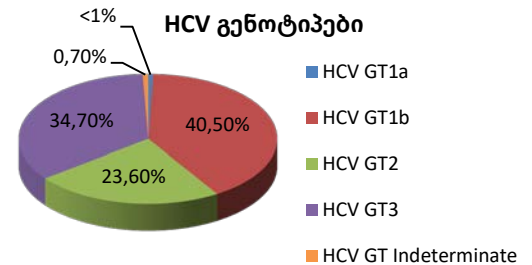
C ჰეპატიტის ელიმინაცია საქართველოში

28 ივლისი, 2022

არსებულ მონაცემებზე დაყრდნობით, საქართველო C ჰეპატიტის (HCV) მაღალი გავრცელების მქონე ქვეყნებს შორის იყო. 90-იანი წლების დასაწყისში ჯანდაცვის სისტემის კოლაფსმა და სამედიცინო სერვისებისადმი ხელმისაწვდომობის პრობლემებმა უარყოფითი გავლენა იქონია უსაფრთხო ინექციების, ინფექციის კონტროლისა და სისხლის უსაფრთხო დონაციის პრაქტიკაზე. აღნიშნულმა ფაქტორებმა, ნარკოტიკების ინექციურად მომხმარებლებში შპრიცების გაზიარების პრაქტიკასთან ერთად, ხელი შეუწყო ინფექციის გავრცელებას ზოგად მოსახლეობაში.

2015 წელს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრისა (დკსჯეც) და აშშ-ის დაავადებათა კონტროლისა და პრევენციის ცენტრების (CDC) მიერ ჩატარებული C ჰეპატიტის სეროპრევალენტობის პოპულაციური კვლევის მიხედვით, საქართველოში C ჰეპატიტის საწინააღმდეგო ანტისხეულები აღმოაჩნდა მოზრდილი მოსახლეობის 7,7%-ს, ხოლო აქტიური დაავადება - 5,4%-ს ჰქონდა. აღნიშნული კვლევა მიზნად ისახავდა მოსახლეობაში HCV ინფექციის გავრცელების დადგენას ასაკობრივი ჯგუფების, რეგიონების და საქალაქო/სასოფლო საცხოვრებლის მიხედვით, ასევე HCV ინფექციის რისკ-ფაქტორების შეფასებას, საქართველოში გავრცელებული გენოტიპების აღწერას, C ჰეპატიტის, მისი პრევენციისა და მკურნალობის შესახებ ცოდნისა და აღქმის შეფასებას.

მახასიათებლები	n	შეწონილი %	მოზრდილი მოსახლეობა ≥18
ანტი-HCV+	425	7.7%	215000
HCV რნმ+	311	5.4%	150300

2015 წლის მაისში, საქართველოს მთავრობის ძლიერი პოლიტიკური ნების, CDC-ისა და სხვა საერთაშორისო პარტნიორების მხარდაჭერის წყალობით, საქართველოში ამოქმედდა C ჰეპატიტის ელიმინაციის ეროვნული პროგრამა.

- საქართველოს მთავრობამ არსებითად გააძლიერა ძალისხმევა C ჰეპატიტის წინააღმდეგ 2011-2014 წლებში, როდესაც გლობალური ფონდის მხარდაჭერით, HIV/HCV კოინფექციის მქონე პაციენტებისთვის უზრუნველყოფილი იქნა C ჰეპატიტის უფასო მკურნალობა პეგილირებული ინტერფერონისა და რიბავირინის კომბინაციით. შემდგომში აღნიშნული პროგრამა განივრცო სასჯელაღსრულების სისტემაში, ხოლო და ზოგად მოსახლეობაში დაინერგა თანადაფინანსების სისტემა
- მას შემდეგ, რაც 2013 წელს C ჰეპატიტის მკურნალობის მხრივ მსოფლიოში მოხდა უმნიშვნელოვანესი გარღვევა და აშშ წამლისა და საკვების სააგენტომ (FDA) დაამტკიცა ეტიოტროპული პირდაპირი მოქმედების ანტივირუსული პრეპარატი (DAA) - სოფოსბუვირი, საქართველოს მთავრობამ საქართველოში C ჰეპატიტის შესაძლო ელიმინაციის თემაზე მოლაპარაკებები დაიწყო პრეპარატის მწარმოებელ ფარმაცევტულ კომპანიასთან - „Gilead Sciences, Inc.“. კომპანიასა და საქართველოს მთავრობას შორის 2015 წლის აპრილში გაფორმდა ურთიერთშეთანხმების მემორანდუმი.
- შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს მიერ შეიქმნა სპეციალური კომისია, რომელიც უზრუნველყოფს C ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრესის კოორდინირებას. შემუშავდა და დამტკიცდა C ჰეპატიტის ელიმინაციის 2016-2020 წლების სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა.

HCV ელიმინაციის სტრატეგიის (2016-2020) სამიზნეები

90-95-95

90%-ის დიაგნოსტიკა
↓
95%-ის მკურნალობა
↓
95%-ის განკურნება

- ადვოკატირების, ცნობიერების ამაღლებისა და განათლების ხელშეწყობა
- HCV გადაცემის პრევენცია
- HCV-ინფიცირებული პირების გამოვლენა
- HCV ლაბ. დიაგნოსტიკის გაუმჯობესება
- HCV მკურნალობა
- HCV ეპიდემიოლოგიის გაძლიერება

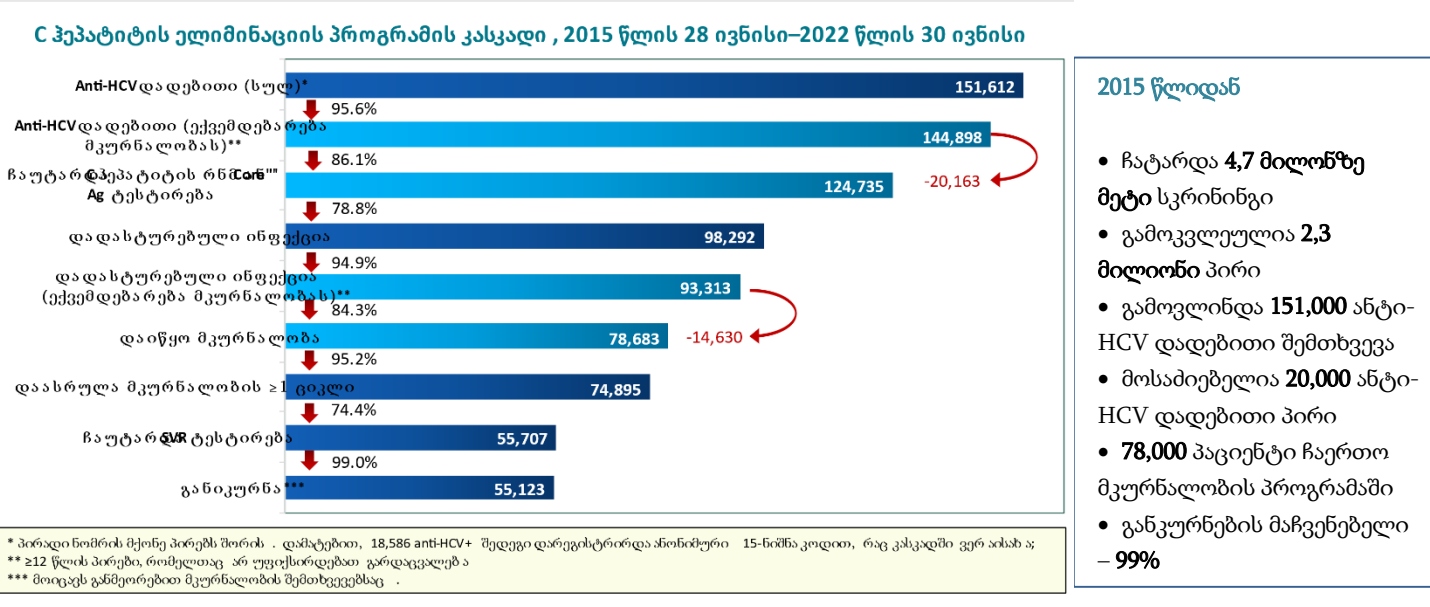
ქვეყანამ გააძლიერა ძალისხმევა სტრატეგიის თითოეული მიმართულებით:

- დაიწყო მასობრივი საინფორმაციო კამპანია, მოკლე ტექსტური შეტყობინებები რეგულარულად იგზავნება მოსახლეობაში C ჰეპატიტის სკრინინგზე მოწვევის მოწოდებით, დაფუძნდა C ჰეპატიტის ცხელი ხაზი.
- სამედიცინო და არასამედიცინო დაწესებულებებში დაწესდა ინფექციის კონტროლის მონიტორინგის სისტემა. ნარკოტიკების ინექციურად მომხმარებლებისა და მათი სქესობრივი პარტნიორებისთვის HCV სკრინინგი ხელმისაწვდომია ანონიმურობის შენარჩუნებით. შეიქმნა უსაფრთხო სისხლის ერთიანი ელექტრონული მონაცემთა ბაზა. უსაფრთხო სისხლის პროგრამაში დაინერგა ნუკლეინის მჟავის ამპლიფიკაციის ტესტირების (NAT) მეთოდი.
- დღეისათვის C ჰეპატიტის სკრინინგს ქვეყნის მასშტაბით ახორციელებს 1000-ზე მეტი დაწესებულება, მათ შორის ამბულატორიული და ჰოსპიტალური კლინიკები, სასჯელაღსრულების დაწესებულებები, ზიანის შემცირების ბაზები, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის რაიონული ცენტრები და ა.შ. სკრინინგის შედეგები აისახება ერთიან ელექტრონულ მოდულში, რომელიც სინქრონიზებულია საჯარო რეესტრის მონაცემებთან და მოქალაქის პირადი ნომრის საფუძველზე ინფორმაციას იღებს სხვა ბაზებიდან (უსაფრთხო სისხლის, დაბადებისა და ჰოსპიტალიზაციის რეესტრები); გაფართოვდა C ჰეპატიტის სავალდებულო სკრინინგით მოცული მოსახლეობის პროფესიული ჯგუფები.
- საქართველოში დაინერგა ტუბერკულოზის, აივ/ინფექციისა და C ჰეპატიტის ინტეგრირებული სკრინინგი პირველადი ჯანდაცვის დონეზე. მოდელი პილოტურად განხორციელდა სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონში 2018 წელს და დადებითი შედეგებიდან გამომდინარე, 2019 წლიდან ინტეგრირებულ სკრინინგში ეტაპობრივად ჩაერთო ყველა რეგიონი, რის შედეგადაც მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა სამივე დაავადების გამოვლენა. სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონში მოცულია სამიზნე პოპულაციის 97%. ინიციატივის განსახორციელებლად ჩამოყალიბდა პარტნიორობა ადგილობრივი მმართველობის ჩართულობით, რომელმაც უზრუნველყო სკრინინგის თანადაფინანსება და მდგრადობა. ინტეგრირებული სკრინინგი გაგრძელდა 2020-2021 წლებში COVID-19 პანდემიის მიუხედავად.
- რიჩარდ ლუგარის სახელობის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის კვლევით ცენტრში HCV დიაგნოსტიკის გამარტივების მიზნით მიმდინარეობს კვლევითი სამუშაოები, რაც უპირატესად ითვალისწინებს HCV cAg-სა და პჯრ ტესტირების განსხვავებული მიდგომების შესწავლას. ლაბორატორიაში დაინერგა ხარისხის გარე კონტროლის სისტემა;
- ამჟამად C ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრამის მკურნალობის კომპონენტში ქვეყნის მასშტაბით მონაწილეობს 39 სამკურნალო დაწესებულება (მათ შორის, 1 - სასჯელაღსრულების სისტემაში). მკურნალობაში აქტიურად ჩაერთო პირველადი ჯანდაცვის სექტორიც;
- CDC-სთან თანამშრომლობით მიმდინარეობს HCV ზედამხედველობის გაძლიერებისკენ მიმართული სამეცნიერო პროექტები, მ.შ.: C ჰეპატიტთან ასოცირებული ღვიძლის პირველადი კიბოს გავრცელების შესწავლა, ენდოსკოპიური პროცედურების დროს C ჰეპატიტის გადაცემის რისკის შეფასება, C და B ჰეპატიტების ზედამხედველობის ეფექტურობის გაძლიერება ზიანის შემცირების ცენტრებში GHOST ტექნოლოგიის გამოყენებით, HCV-ინფიცირებული დედების შვილების მიდევნება, მეთვალყურეობიდან დაკარგულ პირთა მიდევნება და სხვა.

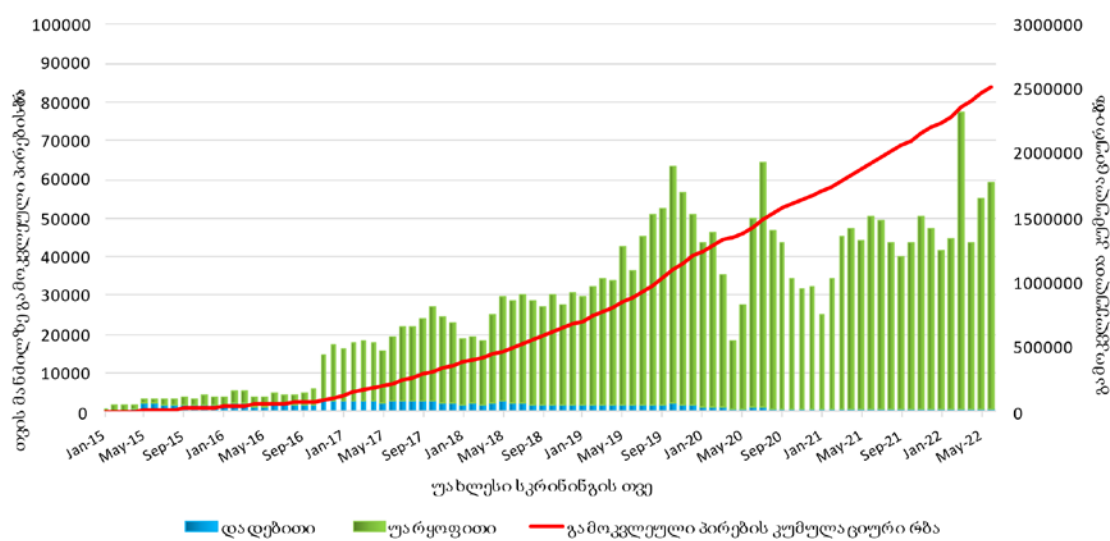
➤ 2016 წელს შეიქმნა C ჰეპატიტის კლინიკური და სამეცნიერო კომიტეტები. კლინიკური კომიტეტის მიერ შემუშავდა C ჰეპატიტის კლინიკური მართვის ეროვნული გაიდლაინი, რომელიც პერიოდულად ახლდება. 2022 წლის მარტის მდგომარეობით, სამეცნიერო კომიტეტმა განიხილა 83 საპროექტო წინადადება და დაამტკიცა - 75. დესჯეც-ის მხარდაჭერით შეიქმნა „C ჰეპატიტისგან განკურნებულ პაციენტთა ასოციაცია“, რომლის მიზანია C ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრამის წარმატებული განხორციელების ხელშეწყობა, მოსახლეობაში ვირუსული ჰეპატიტების შესახებ ცნობიერების ამაღლება, ჰეპატიტთან ასოცირებული სტიგმისა და დისკრიმინაციის შემცირება.

C ჰეპატიტის ელიმინაციის წარმატებული განხორციელებისათვის საერთაშორისო პარტნიორებთან თანამშრომლობით, საქართველოში ყოველწლიურად იმართება C ჰეპატიტის ეროვნული სამუშაო შეხვედრა. 2015 წელს ჩამოყალიბდა 12 საერთაშორისო ექსპერტისგან შემდგარი ჯგუფი, რომელიც ყოველ წელს, ტექნიკურ ექსპერტთა ჯგუფის შეხვედრაზე, აფასებს არსებულ პროგრესს და შეიმუშავებს რეკომენდაციებს; 2014 წლიდან, ყოველწლიურად, ღვიძლის შემსწავლელი ევროპული ასოციაციის (EASL) კონგრესზე სპეციალური სესია ეთმობა საქართველოში მიმდინარე HCV ელიმინაციის პროგრამის მიღწევების წარდგენას.

ღვიძლის კვლევისა და განათლების ინსტიტუტისა და ფონდის (LIFER) დაფინანსებით საქართველოში დაინერგა პროექტი „ECHO“ - ტელემედიცინის პლატფორმა, რომელიც კლინიკისტებს საშუალებას აძლევს, გაიზიარონ ექსპერტული ცოდნა და გამოცდილება.

სკრინინგით გამოკვლეული პირები თვეების მიხედვით 2015 წლის იანვარ-2022 წლის ივნისი

* პირადი ნომრის მქონე პირებზე მოიცავს 15წინა კოდით დარეგისტრირებულ შემთხვევებს.

- ❖ 2017 წლის 1 ნოემბერს, ბრაზილიაში, ჰეპატიტის მსოფლიო სამიტზე, C ჰეპატიტის ელიმინაციის პროცესში შეტანილი წვლილისთვის საქართველოს მიენიჭა „NOhep Visionary“-ს საპატიო სტატუსი;
- ❖ 2019 წლის EASL ღვიძლის საერთაშორისო კონგრესზე საქართველოს მიენიჭა ვირუსულ ჰეპატიტებთან ბრძოლის სანიმუშო ქვეყნის საპატიო ტიტული;
- ❖ 2021 წლის ივლისში ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციამ (WHO) CDC-ისთან ერთად საქართველოში ჩატარა საორიენტაციო შეხვედრა ვირუსული ჰეპატიტების ელიმინაციის ვალიდაციის ხელსაწყოთა გაცნობის მიზნით. საქართველო იქნება ერთ-ერთი პირველი სამოდელო ქვეყანა, სადაც დაინერგება აღნიშნული ხელსაწყო;
- ❖ CDC-ის დირექტორმა C ჰეპატიტის ელიმინაციის ქართულ პროგრამას სანიმუშო თანამშრომლობისთვის CDC-ის უმაღლესი ჯილდო - „Honor Awards“ მიანიჭა;
- ❖ C ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრამაში სულ უფრო ფართოვდება პარტნიორობის ქსელი, მათ შორის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ისეთი ორგანიზაციების მხარდაჭერა, როგორებიცაა CDC, WHO, ჰეპატიტების მსოფლიო ალიანსი, EASL, NOhep მოძრაობა, ბრისტოლის უნივერსიტეტი, გლობალური ფონდი, ინოვაციური დიაგნოსტიკის ფონდი (FIND), LIFER და სხვა.

➤ ქვეყანაში მიმდინარე C ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრამის შეფასების, ასევე B და C ჰეპატიტების გავრცელებისა და რისკ-ფაქტორების შესწავლის მიზნით, CDC-ის მხარდაჭერით, 2021 წელს საქართველოში ჩატარდა SARS-CoV-2-ისა და ვირუსული B და C ჰეპატიტების სეროპრევალენტობისა და რისკის ფაქტორების პოპულაციური კვლევა. კვლევის მონაცემებით, მოზრდილ მოსახლეობაში C ჰეპატიტის აქტიური შემთხვევების გავრცელებამ 1.8%

	მოზრდილები 2015	მოზრდილები 2021	ბავშვები 2021
Anti-HCV	7.7%	6.8 %	0%
HCV RNA	5.4%	1.8 %	0%
Anti-HBc	25.9%	22.6%	0.7%
HBsAg	2.9%	2.7%	0.03%

შეადგინა, ხოლო ბავშვებში შემთხვევები არ დაფიქსირებულა. 6 წლის მანძილზე ქრონიკული C ჰეპატიტის გავრცელებამ 67%-ით იკლო (5.4% 2015 წელს და 1.8% 2021 წელს). კვლევამ შთამბეჭდავი შედეგი აჩვენა B ჰეპატიტის მხრივაც - ბავშვებში B ჰეპატიტის გავრცელება მხრივაც. ტესტირებულთა შორის ბავშვებში B ჰეპატიტის მხოლოდ ერთი შემთხვევა დადასტურდა (0,03%), რაც ვაქცინაციის პროგრამის წარმატებულ მიმდინარეობაზე მიუთითებს.

➤ HCV ელიმინაციის პროგრამამ აქტიური გამოვლენისა და მკურნალობის შთამბეჭდავ მასშტაბებს მიაღწია, რამაც საბოლოოდ გავლენა იქონია HCV-ის, როგორც დაავადების, საერთო ტვირთზე. საქართველო აქტიურად მუშაობს C ჰეპატიტის ელიმინაციაზე და მნიშვნელოვან ნაბიჯებს დგამს WHO-ს ვირუსული ჰეპატიტების ელიმინაციის სამიზნეების მიღწევისაკენ. ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრამა საქართველოში არის გლობალური ჯანმრთელობისთვის მაგალითი, რომელიც აჩვენებს პარტნიორობის, პოლიტიკური მხარდაჭერის, ინვესტიციებისა და საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ქსელის გაძლიერების მნიშვნელობას ელიმინაციის პროგრამების წარმატებაში. C ჰეპატიტის ელიმინაციის განახლებული 2021-2025 წლების სტრატეგიული გეგმა იქნება ახალი გზამკვლევი პროგრამის ელიმინაციის მიზნების მიღწევისათვის. იმედს ვიტოვებთ, რომ საქართველო იქნება ერთ-ერთი პირველი ქვეყანა, რომელიც მიაღწევს C ჰეპატიტის ელიმინაციას.

